ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1960

Vyhlásené: 19.12.1960 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

**182**

**VYHLÁŠKA**

**Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva**

z 13. októbra 1960

**o bezpečnosti práce pri obsluhe hospodárskych zvierat**

Ministerstvo poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva ustanovuje v dohode so zúčastnenými ministerstvami a Ústrednou radou odborov podľa § 10 ods. 1 zákona č. 67/1951 Zb. o bezpečnosti pri práci a podľa § 7 zákona č. 51/1954 Zb. o bezpečnosti pri práci v jednotných roľníckych družstvách a u jednotlivo hospodáriacich roľníkov:

**Všeobecná časť**

**§ 1**

(1) Táto vyhláška sa vzťahuje na bezpečnosť práce pri obsluhe koní, hovädzieho dobytka a kancov (ďalej len „hospodárske zvieratá“).

(2) Obsluhou hospodárskych zvierat sa rozumie ich ošetrovanie a iné zaobchádzanie s nimi.

**§ 2**

(1) Vedúci poľnohospodárskych závodov, predstavenstvá jednotných roľníckych družstiev a ostatní chovatelia hospodárskych zvierat (ďalej len „chovatelia") zodpovedajú za zaisťovanie bezpečnej práce pri obsluhe hospodárskych zvierat.

(2) Chovatelia sú povinní:

1. Urobiť všetky opatrenia potrebné pre zaistenie bezpečnej a zdravotne nezávadnej práce pri obsluhe hospodárskych zvierat, najmä opatrenia
   a) určené touto vyhláškou, prípadne predpismi o bezpečnosti pri práci v prevádzkových objektoch a zariadeniach poľnohospodárskych závodov,*)
   b) uložené im orgánmi inšpekcie práce;
2. oboznámiť osoby, ktoré obsluhujú hospodárske zvieratá (ďalej len „ošetrovatelia"), s ustanoveniami tejto vyhlášky a starať sa o jej dodržiavanie.

**§ 3**

(1) Obsluhu hospodárskych zvierat môžu vykonávať iba osoby určené chovateľom na obsluhu zvierat, ktoré

a) sú - pokiaľ sa ďalej neurčuje ináč - staršie ako 16 rokov,

b) sú telesne a duševne spôsobilé,

c) boli vopred s obsluhou zvierat na pracovisku prakticky oboznámené.

(2) Vekové obmedzenie uvedené v odseku 1 sa nevzťahuje na učňov, ktorí vykonávajú obsluhu hospodárskych zvierat pod odborným dozorom v riadnom učebnom pomere, a na žiakov všeobecnovzdelávacích a odborných škôl, ktorí túto obsluhu vykonávajú pod odborným dozorom v rámci praktického výcviku.

**§ 4**

(1) Chovatelia sú povinní zaobstarať pre ošetrovateľov ochranný odev, obuv a ochranné pracovné pomôcky, ako aj hygienické zariadenia v rozsahu určenom príslušnými predpismi.**)

(2) Ošetrovatelia sú povinní pri obsluhe hospodárskych zvierat používať ochranný odev, obuv, ochranné pracovné pomôcky a hygienické zariadenia.

**§ 5**

Hospodárske zvieratá so zlozvykmi ohrozujúcimi bezpečnosť ošetrovateľov musia mať stáleho ošetrovateľa. Pri zmene ošetrovateľa musí sa chovateľ postarať o to, aby nový ošetrovateľ bol podrobne oboznámený s vlastnosťami týchto zvierat.

**§ 6**

(1) Pristupovanie k hospodárskym zvieratám a zaobchádzanie s nimi musí byť pokojné a rozhodné. Pristúpeniu k hospodárskemu zvieraťu musí predchádzať upozornenie hlasom; ku zvieraťu odpočívajúcemu po ležiačky možno pristúpiť, až keď vstane.

(2) Bitie a dráždenie hospodárskych zvierat je zakázané.

**§ 7**

Vstupovať do zariadení pre ustajňovanie hospodárskych zvierat a iných priestorov vyhradených pre hospodárske zvieratá (napr. výbehy, ohraničené pastviny) môžu iba ošetrovatelia, chovatelia alebo osoby chovateľom určené. Výnimočne môžu do týchto priestorov vstupovať aj iné osoby, avšak iba so súhlasom chovateľa a za sprievodu ošetrovateľa alebo pracovníka chovateľom určeného.

**§ 8**

V zariadeniach pre ustajňovanie hospodárskych zvierat treba zachovávať pokoj, najmä pri obsluhe zvierat a udržovať poriadok a čistotu; chodby v týchto zariadeniach musia byť vždy voľné. Zariadenie pre ustajňovanie zvierat je chovateľ povinný vybaviť dostatočným počtom osvetľovacích telies zodpovedajúcich bezpečnostným predpisom a zabezpečiť núdzové (nočné) osvetlenie a vhodné vetranie. Vedenie a vypínače elektrického prúdu v týchto zariadeniach musia byť vodotesné a dostatočne chránené proti poškodeniu.

**§ 9**

(1) Pri preprave hospodárskych zvierat po železnici alebo motorovým vozidlom (vrátane prívesného voza) musí zvieratá sprevádzať ošetrovateľ. Pred naložením zvierat je ošetrovateľ povinný sa presvedčiť, či podlaha, steny a prípadne strecha dopravného prostriedku sú pevné a nepoškodené a či zo stien a podlahy nevyčnievajú klince alebo iné ostré predmety. Zistené nedostatky treba pred začatím prepravy odstrániť.

(2) Pri nakladaní hospodárskych zvierat treba použiť stabilnú alebo pojazdnú (prenosnú) riadne zabezpečenú rampu. Nakladací mostík sa musí riadne pripevniť. Veľké hospodárske zvieratá musia sa v dopravnom prostriedku priviazať nakrátko a jednotlivo.

(3) Nakladať a vykladať hospodárske zvieratá môže iba ošetrovateľ alebo iný pracovník za pomoci ošetrovateľa.

Osobitná časť

**Kone**

**§ 10**

(1) Kone v maštali sa musia oddeliť pohyblivou zábranou a pevne uviazať za ohlávku spravidla dvoma väzákmi (reťazami).

(2) V maštaliach bez pohyblivých zábran (voľných maštaliach) možno umiestniť iba kobyly a žriebätá.

(3) Kone vo voľných maštaliach a boxoch treba uväzovať len pri podávaní jadrového krmiva alebo pri ich čistení.

**§ 11**

Kone kopavé alebo hryzavé musia sa umiestniť na konci maštaľného radu; tieto kone treba označiť výstražnými tabuľami, a to aj mimo maštale.

**§ 12**

(1) Pri čistení koňa musí ošetrovateľ stáť vždy po boku koňa. Pri čistení koňa neslobodno používať hrebeň; hrebeň možno používať len na odstránenie prachu a nečistoty z kefy.

(2) Kone kopavé alebo hryzavé možno čistiť iba na stojisku; kŕmiť ich slobodno iba z kŕmnej uličky, a ak nie je v maštali, zo susedného stojiska.

**§ 13**

(1) Postroje musia byť pevné, musia sa udržovať v dobrom stave a prispôsobiť tak, aby koňovi nespôsobovali odreniny a otlaky; šírovanie koní do nevyhovujúcich postrojov je zakázané.

(2) Pred šírovaním koňa je ošetrovateľ povinný koňa najprv obrátiť hlavou do maštaľnej uličky, z ktorej sa do stojiska vstupuje, a takto obráteného koňa najprv zauzdiť a až potom šírovať. Hryzavým koňom treba dať náhubok.

(3) Pri vyvádzaní a vedení koňa musí ošetrovateľ ísť po jeho ľavej strane a nesmie pripustiť, aby liace, opraty alebo pobočky boli vláčené po zemi; strmene pri vyvádzaní alebo vedení osedlaného koňa nesmú voľne visieť.

(4) Omotávanie liací alebo oprát okolo ruky alebo tela pri vedení alebo riadení koňa je zakázané.

(5) Zaúčanie mladých koní pri ťahaní a pod sedlom musí sa zveriť iba skúsenému pracovníkovi. Pri zaúčaní koňa pri ťahaní musí byť mladý kôň vždy zapriahnutý spolu s pokojným starším koňom, zaučeným ťahať.

(6) Pri zapriahaní koní do voza musí sa ošetrovateľ presvedčiť, či je voz v poriadku, najmä či správne fungujú brzdy. Voz musí byť pri zapriahaní koní zabrzdený; pobočky možno zapnúť až po zapnutí držiaka na oji. Zapriahnuté kone neslobodno ponechať bez dozoru dospelej osoby.

(7) Pri nakladaní na voz musia sa opraty pripevniť tak, aby boli ošetrovateľovi ľahko dosiahnuteľné. Pri popoťahovaní voza s nákladom (napr. pri zvoze úrody) možno s vozom popotiahnuť iba po predchádzajúcom dohovore s pracovníkom, ktorý je na voze; pri popotiahnutí voza nesmie pracovník na voze stáť.

(8) Preťažovanie voza nad jeho únosnosť alebo nad ťažnú silu zapriahnutých koní nie je dovolené. Pavúzy a povrazy musia byť z nepoškodeného materiálu.

**§ 14**

Viesť kone po verejných komunikáciách možno iba v spriahnutí najviac o troch koňoch. Každé spriahnutie musí mať aspoň jedného ošetrovateľa. Kone kopavé alebo hryzavé môžu sa viesť len jednotlivo. Za vozom smú sa uviazať najviac 3 kone.

**§ 15**

Plaviť kone je dovolené len bez postrojov a pod dozorom skúseného pracovníka.

**§ 16**

(1) Pred pripúšťaním žrebca musí byť kobyla spútaná pevnými silnými povrazmi tak, aby ich ošetrovateľ mohol jednoduchým spôsobom uvoľniť. Chvost kobyly musí byť opatrený páskou.

(2) Pri obsluhe žrebcov, používaných na plemenitbu, neslobodno zamestnávať ženy a osoby mladšie ako 18 rokov.

**§ 17**

(1) Podkúvať kone smie iba skúsený podkúvač; pri podkúvaní koňa musí dbať, aby nebola ohrozená bezpečnosť jeho ani ostatných prítomných osôb.

(2) Nepokojného koňa môže podkúvač podkúvať iba vtedy, ak koňa pri podkúvaní drží ďalší pracovník. Pri podkúvaní koňa hryzavého alebo kopavého musí ošetrovateľ vopred upozorniť podkúvača na túto vlastnosť.

**§ 18**

Ostré zuby na podkovách, používané v zime, treba odskrutkovať ihneď po príchode koňa do maštale.

**§ 19**

(1) V letnom období musia mať kone čabraky (siete) alebo chemické prostriedky na ochranu proti bodavému hmyzu.

(2) Chvosty a hrivy nesmú sa neúmerne skracovať.

### Plemenní býci

### § 20

(1) Plemenný býk (ďalej len „býk") musí byť v maštali uviazaný spravidla za pevný dvojitý obojok dvoma pevnými reťazami po každej strane voľne prechádzajúcimi železnými kruhmi, zapustenými hlboko a pevne do múra pod žľabom; spodné konce reťaze musia byť zariadené tak, aby bez obťažovania zvieraťa reťaz napínali, a zabezpečené tak, aby neprešli železnými kruhmi. Namiesto obojku môžu sa použiť pevné kovové kruhy, upevnené na rohoch zvieraťa (okuliare).

(2) V prípade, že treba uväzovať býkov k dreveným žľabom (napr. pri adaptáciách maštalí, výstavách), musia sa vykonať vhodné opatrenia, ktoré zaistia bezpečnosť ošetrovateľov.

### § 21

(1) Pri obsluhe býkov musí byť okrem ošetrovateľa prítomný ešte ďalší pracovník, a to v takej vzdialenosti, aby v prípade potreby mohol poskytnúť ošetrovateľovi pomoc.

(2) Pri obsluhe býka na stojisku musí ošetrovateľ donútiť najprv býka k tomu, aby sa postavil šikmo stranou, a tak si zabezpečiť voľné miesto na obsluhu.

(3) Pri rezaní paznechtov treba býka vždy priviazať a zabezpečiť vodiacou tyčou. Pritom musia byť okrem orezávača paznechtov prítomní ešte ďalší dvaja pracovníci, určení chovateľom.

### § 22

(1) Na bezpečné ovládanie býka slúži nosový krúžok, ktorý sa zvieraťu nasadzuje vo veku jedného roku. Nosový krúžok smie nasadiť alebo vymeniť iba skúsený odborník.

(2) Na ľahšie ovládanie býka sa zachycuje nosový krúžok poistným remeňom alebo retiazkou upevnenou okolo rohov.

### § 23

(1) Býk musí byť vodený vždy na vodiacej tyči, bezpečne zapnutej do nosového krúžku. Vodiaca tyč musí byť asi 1,5 m dlhá, pevná (obyčajne z tvrdého dreva), na jednom konci s dostatočne širokým držadlom a na druhom konci opatrená dvoma článkami pevnej reťaze so špeciálnou karabinkou na zapnutie do nosového krúžku. Na nasadenie vodiacej tyče možno používať chytacieho háčiku.

(2) Pri vedení býka musí ísť ošetrovateľ po jeho ľavej strane a držať vodiacu tyč tak, aby býka stále ovládal.

(3) Na vedenie býka možno použiť namiesto vodiacej tyče aj pevné lano. Býkov, ktorí sa môžu vodiť na lanách, určí chovateľ po dohode s ošetrovateľom.

(4) Býci vo veku jedného až dvoch rokov môžu sa vodiť na ohlávke a pevnom povraze; pritom treba býka zabezpečiť tiež povrazom prevlečeným nosovým krúžkom. Býkov v tomto veku, ktorí majú sklon k zlozvykom, možno však vodiť len na vodiacej tyči (odsek 1).

(5) Nebezpeční býci musia sa vodiť na dvoch vodiacich tyčiach, prípadne na dvoch pevných lanách dvoma ošetrovateľmi, každým z jednej strany.

**§ 24**

(1) Pri odvádzaní býkov do výbehov musí mať ošetrovateľ pomocníka. Po zavedení býka do výbehu musí ošetrovateľ odovzdať vodiacu tyč pomocníkovi, ktorý zostane pri ohrade výbehu. Pomocník odopne z vodiacej tyče býka až vtedy, keď ošetrovateľ opustí a uzavrie výbeh.

(2) Pri odvádzaní býka z výbehu pritiahne pomocník býka k ohrade pomocou chytacieho háčika za nosový krúžok tak, aby mohol nasadiť vodiacu tyč. Ošetrovateľ odstráni uzáver výbehu a prevezme od pomocníka medzi ohradou vodiacu tyč a býka odvedie.

(3) Ak nemožno pritiahnuť býka z výbehu k ohrade spôsobom uvedeným v ods. 2, a ak ide o býka miernej povahy, môže ošetrovateľ chytiť býka priamo vo výbehu za prítomnosti pomocníka.

**§ 25**

(1) Pred hromadným prevádzaním býkov musia sa býci zväzovať na vyväzišti. Stojisko vyväzišťa musí byť pevné, pokiaľ možno dláždené.

(2) Pri hromadnom prevádzaní býkov musí byť býk, ktorý je na kraji ľavej strany, vedený na vodiacej tyči alebo na pevnom lane; ostatní býci musia byť navzájom k sebe priviazaní za remeňové obojky alebo kovové kruhy a poistnými retiazkami za nosové krúžky. O spôsobe hromadného prevádzania býkov rozhodne chovateľ.

**§ 26**

Pri vyväzovaní býkov na pastve uväzujú sa býci reťazou za remeňový obojok alebo kovové kruhy k železnému kruhu zapustenému do betónového kvádra. Uviazanie býka sa zabezpečí poistným remeňom alebo retiazkou pripevnenou o nosový krúžok.

**§ 27**

Ošetrovateľmi býkov môžu byť iba muži starší ako 18 rokov.

**§ 28**

(1) Býci miernej povahy môžu sa ustajniť v boxových maštaliach; týchto býkov vyberie chovateľ. Každý box musí mať voľný priechod do boxu alebo musí mať chránené miesto v rohu boxu.

(2) Do boxu vstupuje ošetrovateľ iba v prítomnosti ďalšej osoby. Pri obsluhe musí byť býk priviazaný.

(3) Pri chytaní býka musí ošetrovateľ stáť vždy z vonkajšej strany boxu.

(4) Pri vyháňaní býka z boxu do výbehu treba otvárať dvere zvonku smerom do výbehu. Medzi jednotlivými výbehmi a pri stenách maštale musí byť voľný priechod, aby ošetrovateľ pri otvorení dverí z boxovej maštale do výbehu mohol bezpečne prejsť do iného voľného výbehu alebo mimo výbeh.

**§ 29**

Pre obsluhu býkov pri voľnom ustajnení v salašoch platí obdobne ustanovenie § 28.

### § 30
### Ostatný hovädzí dobytok

(1) Ostatný dospelý hovädzí dobytok (vrátane býkov vo výkrme od 6 do 12 mesiacov) musí sa v maštali - pokiaľ nejde o voľné ustajnenie - pevne a bezpečne priviazať. Ustanovenie § 22 ods. 1 a § 23 platí iba pre býkov vo výkrme vo veku aspoň jedného roku a so sklonom k zlozvykom.

(2) Ošetrovanie a úpravu paznechtov týchto zvierat môžu vykonávať iba skúsení pracovníci.

(3) Pripúšťanie kráv a jalovíc treba vykonávať v priestore na pripúšťanie, vo výnimočných prípadoch môžu byť pripúšťané voľne na pastve.

(4) Pri veterinárnych a inseminačných úkonoch a pri tetovaní musí byť prítomný ďalší pracovník určený chovateľom.

### § 31
### Kance

(1) Kance musia sa umiestniť v osobitných kotercoch alebo búdach s výbehmi.

(2) Pri vedení kanca treba používať pevnú, asi 1,5 m dlhú palicu.

### § 32

Táto vyhláška nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

**Minister:**

**Štrougal v. r.**

*) Vyhláška č. 135/1956 Ú. l. (Ú. v.) o bezpečnosti pri práci v prevádzkových objektoch a zariadeniach poľnohospodárskych závodov.

**) Smernice pre poskytovanie ochranných odevov, obuvi a pomôcok pracovníkom v poľnohospodárstve a pre vybavovanie spoločných zariadení v poľnohospodárskych závodoch (por. č. 7/1960 Vestníka Ministerstva poľnohospodárstva).

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.